

BUREAU CRIMINALITEITS
PREVENTIE

Rapportage proefenquête
vandalisme project te
Enkhuizen

Bram van Dijk
Amsterdam, 27-5-'86

1986/5

1. INLEIDING

In opdracht van het Regionaal Bureau Voorkoming Misdrijven Noord-Holland - Noord is in Enkhuizen een proefenquête uitgevoerd onder 10 jongeren die in 1981 op de lagere school een vandalismeproject hebben gevolgd.

Doel van de proefenquête was na te gaan of het zinvol is om een uitgebreide enquête onder jongeren in Enkhuizen te houden. Een dergelijk onderzoek zou inzicht moeten geven in de lange-termijn effecten van het vandalismeproject dat sinds 1981 op de lagere scholen in Enkhuizen plaatsvindt.

Op basis van de proefenquête moet in deze rapportage dus antwoord worden gegeven op de vraag: "Kan een (uitgebreide) enquête inzicht geven in de lange-termijn effecten van het bovenbedoelde vandalismeproject en zo ja, op welke wijze zou een dergelijke enquête uitgevoerd moeten worden?"

Een onderzoek naar lange-termijn effecten van het vandalisme project zal zinvol zijn als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- Er moet te achterhalen zijn of het project op lange termijn een positief effect (in de zin van een vermindering van het gepleegde aantal vernielingen) op de jongeren heeft gehad. Meer concreet brengt dit met zich mee dat:
 1. De meerderheid van de jongeren zich iets moeten kunnen herinneren van het project.
 2. De "vandalisme-carriere" van de jongeren voor en na het project te achterhalen moet zijn.
- Er moet te achterhalen zijn welke factoren bepalend zijn voor de vraag of het project al dan niet een positief effect op de jongeren heeft gehad. Meer concreet brengt dit met zich mee dat:
 3. Bepaalde factoren als "waardering voor het project", "houding t.a.v. school" en "carriere na de lagere school" te achterhalen moeten zijn en in verband gebracht moeten kunnen worden met het vernielgedrag.
- Het moet mogelijk zijn om uitspraken te doen over "zwakke" en "sterke" projectonderdelen; met andere woorden:
 4. de jongeren moeten aan kunnen geven welke projectonderdelen zij niet en welke zij wel leuk vonden.

2. DE RESULTATEN VAN DE PROEFENQUETE

Algemeen

De 10 proefenquêtes zijn gehouden in de maand april. Het lag in de bedoeling om 10 jongeren die op dezelfde lagere school (de Weid) gezeten hebben te interviewen; uiteindelijk bleek er een van een andere school tussendoor geslipt te zijn. De meeste van deze jongeren wonen in een "middle-class buurt" (eengezinswoningen van $\pm$ 20 jaar oud)

Het herinneren van het project (voorwaarde 1)

Uit de proefenquête blijkt dat 7 van de 10 jongeren spontaan (zonder dat de enquêtrice daarbij geheugensteuntjes verschaftte) enige onderdelen van het project noemden.

Uit onderstaande opsomming blijkt dat bepaalde projectonderdelen duidelijk beter beklijken dan andere onderdelen;

- het fotograferen van vernielde objecten (5 x genoemd)
- het bezoek aan het politiebureau (4 x genoemd)
- opstel maken en toneelspel (3 x genoemd)
- kringgesprekken (2 x genoemd)
- tentoonstelling (1 x genoemd)
- alle overige onderwerpen (helemaal niet genoemd)

De overige 3 jongeren konden zich pas wat van het project herinneren nadat de enquêtrice een lijstje met projectonderdelen had voorgelezen.

Het plegen van vernielingen (voorwaarde 2)

Vijf van de tien jongeren zeiden wel eens wat te hebben vernield. Als periode waarin de vernielingen plaatsvonden gaven de jongeren de volgende antwoorden:

Weet niet	2
Na het project	2
Voor het project	0
Voor en na het project	1

Daarbij kan worden aangetekend dat het bij drie jongeren om vrij incidentele gebeurtenissen gaat. Met name bij de incidentele gevallen bleek het voor de jongeren lastig te zijn om terug te sporen of de vernieling voor of na het project heeft plaatsgevonden.

Factoren in relatie tot vernielgedrag (voorwaarde 3)

Uit de proefenquête kan de conclusie worden getrokken dat verschillende factoren samenhangen met het plegen van vandalisme, lijken samen te hangen. De volgende vijf kruistabellen maken dat duidelijk.

Tabel 1: Vandalisme en geslacht

	Wel vandalisme	Geen vandalisme
Jongen	3	2
Meisje	2	3

Tabel 2: Vandalisme en opleiding/

	Wel vandalisme	Geen vandalisme
LBO	1	0
MAVO	2	1
HAVO/VWO	2	4

Tabel 3: Vandalisme en oordeel huidige school

	Wel vandalisme	Geen vandalisme
School leuk	1	3
Gaat wel	4	2
Vervelend	0	0

Tabel 4: Vandalisme en oordeel lagere school

	Wel vandalisme	Geen vandalisme
School leuk	2	4
Gaat wel	3	
Vervelend		1

Tabel 5: Vandalisme en (spontaan) herinneren project

	Wel vandalisme	Geen vandalisme
Herinnert project wel	3	4
herinnert project niet	2	1

Uit deze 5 kruistabellen komt naar voren dat met name het niveau van de vervolgopleiding, de houding t.o.v. de huidige en de lagere school en het al dan niet herinneren van het project met het plegen van vandalisme lijkt samen te hangen.

Tenslotte levert de vraag "Wat heb je zelf van het project geleerd" een opvallend resultaat op:
Er wordt 3 keer het antwoord "weinig, wist het meeste al" gegeven; in alle gevallen betreft het jongeren die zeggen geen vernielingen te plegen.

Waardering voor projectonderdelen (4e voorwaarde)

Op de vraag "welke onderdelen van het project spraken je het meest aan" komt het volgende beeld naar voren:

Bezoek aan politiebureau	4 x genoemd
Fotograferen vernielde objecten	3 x genoemd
Toneelstuk	1 x genoemd
Weet niet	3 x genoemd

Op de vraag welke onderdelen van het project het minst aanspraken werden de volgende antwoorden gegeven:

Opstel schrijven	4 x genoemd
Werkstuk maken	1 x genoemd
Bezoek politiebureau	1 x genoemd
Weet niet	4 x genoemd

Het lijkt er dus op dat vooral het bezoek aan het politiebureau en het fotograferen "sterke" onderdelen zijn, en het maken van een opstel een "zwak" onderdeel vormt.

3. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Uit de proefenquête kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- De meeste jongeren weten zich een aantal onderdelen van het project te herinneren, vooral het fotograferen van vernielde objecten en het bezoek aan het politiebureau komen goed uit de bus.
- De proefenquête levert een niet al te scherp beeld op t.a.v. het vernielgedrag van jongeren. Met name de vraag of vernielingen voor of na het project hebben plaatsgevonden is soms moeilijk te beantwoorden. Daardoor wordt het ook moeilijk om een eventuele invloed van het project vast te kunnen stellen.
- Er zijn diverse factoren die samen lijken te hangen met het al dan niet plegen van vernielingen. Het gaat hierbij met name om: het niveau van de vervolgopleiding, de houding t.o.v. de huidige en de lagere school en het al dan niet herinneren van het project
- Een aantal projectonderdelen worden verschillend beoordeeld. Het lijkt er op dat vooral het bezoek aan het politiebureau en het fotograferen "sterke" onderdelen zijn, en het maken van een opstel een "zwak" onderdeel vormt.

Op basis van de vier bovenstaande conclusies kan de centrale vraag achter de proefenquête als volgt worden beantwoord: Een uitgebreide enquête onder jongeren zou gelet op de bovenstaande conclusies zinvol zijn, met dien verstande dat een uitgebreide enquête meer inzicht moet geven in het vernielgedrag van jongeren (in relatie tot het project) dan op basis van de proefenquête verwacht kan worden.

Om een goed beeld van het vernielgedrag in relatie tot het project te bewerkstelligen is het o.i. noodzakelijk dat bij een uitgebreide enquête aan de volgende twee voorwaarden wordt voldaan:

- De leeftijd van de interviewen jongeren moet iets lager zijn: 13 à 14 jaar (2e klas voortgezet onderwijs)*. Aan deze optie zijn twee voordelen verbonden:
 - . De jongeren verkeren nog duidelijk in een "vandalismegevoelige" leeftijd en dat maakt een betere vergelijking tussen wel- en niet vernielers mogelijk.
 - . De jongeren zullen zich beter kunnen herinneren of er verschil zit tussen hun vandalisme-activiteiten voor en na het project.
- Het verdient aanbeveling om een onderzoeksmodel te kiezen waarbij een groep jongeren die wel een project heeft gevolgd, wordt vergeleken met een (controle) groep die geen project heeft gevolgd. Daardoor wordt een zuiverder beeld verkregen van de mogelijke vandalisme-verminderende werking die van het project uitgaat.

*= Aangezien op de lagere scholen in Enkhuizen het vandalisme-project een vast onderdeel van het lesprogramma is geworden, is het selecteren van een jongere "projectpopulatie" ook mogelijk.

Op basis van het voorgaande kan voor een uitgebreide enquête de volgende onderzoeksopzet worden voorgesteld:

- Trek een steekproef van ongeveer 100 jongeren in de leeftijd van 13-14 jaar; 50 jongeren die wel een project hebben gevolgd en 50 jongeren die geen project hebben gevolgd. Deze steekproefgrootte maakt het mogelijk de belangrijkste kruisverbanden te analyseren en na te gaan:
 - . Of er verschil bestaat in de mate waarin jongeren van de "projectgroep" en "controlegroep" vandalisme plegen.
 - . In hoeverre dit verschil is toe te schrijven aan het project.
 - . In hoeverre bepaalde variabelen als houding t.a.v. school "inwerken op de invloed die het project uitoefent.
 - . Welke onderdelen van het project de sterkste (positieve) en welke de zwakste invloed hebben.
- Het selecteren van jongeren die wel een project hebben gevolgd zal geen probleem opleveren. Wel is het van belang dat de jongeren van verschillende lagere scholen (te Enkhuizen) afkomstig zijn, zodat er ruime variatie bestaat in de sociale achtergrond van jongeren. Het selecteren van een controlegroep zal wat lastiger zijn omdat jongeren in de leeftijd van 13-14 jaar die geen project hebben gevolgd schaars zullen zijn in de gemeente Enkhuizen. Het beste lijkt derhalve om voor de selectie van een controlegroep uit te wijken naar Medemblik, een vergelijkbaar dromerig stadje aan de boorden van het IJsselmeer. Vanzelfsprekend zal er bij het samenstellen van de controlegroep op gelet moeten worden dat zij qua sociale achtergrond en vervolgopleiding van de jongeren vergelijkbaar is met de projectgroep.
- De projectgroep en controlegroep wordt een zelfde vragenlijst afgenomen, met dien verstande dat bij de controlegroep de vragen over het project vanzelfsprekend niet worden gesteld. Bij het opstellen van de definitieve vragenlijst dient de proefenquête vragenlijst als uitgangspunt. Deze vragenlijst moet op de volgende punten aangepast:
 - . De vragen over werk vervallen.
 - . De vragen over vernielgedrag worden uitgewerkt en strakker geformuleerd, zodat goed duidelijk wordt met welke frequentie jongeren verniel(d)en en wanneer dat eventueel is veranderd.
 - . Wellicht dient nog een simpele vraag over de waardering van het project te worden toegevoegd.
- Tot slot kan worden opgemerkt dat de jongeren bij voorkeur telefonisch geënquêteerd moeten worden. Dit is minder arbeidsintensief dan het thuis bezoeken van leerlingen; terwijl het bezoek aan huis bovendien de reactie van ouders kan oproepen: "Waar is dit nu weer goed voor".

VRAGENLIJST VANDALISME-PROJECT ENKHUIZEN

Introductie voor enquêtrice:

Goedemiddag (ochtend/avond). Je/u spreekt met Nelleke Hilhorst. In opdracht van onderzoeksbureau Van Dijk & Van Soomeren ben ik bezig met een onderzoek naar schoolervaringen van jongeren in Enhuizen. Zou ik je daarover een aantal vragen mogen stellen? De resultaten van de enquête blijven natuurlijk anoniem. De enquête duurt maximaal 15 minuten.

Indien de respondent niet mee wil werken, noteer daar dan de reden voor

Reden voor weigering:

1. Noteer geslacht: jongen / meisje

2. Wat is je leeftijd?
 jaar.

3. Zit je op school?
☐ ja
☐ nee

4. Op wat voor school zit je?
☐ LBO
☐ MAVO
☐ HAVO/VWO
☐ Anders, te weten

(Enquêtrice: indien de respondent geen volledige dagopleiding volgt dan doorgaan met vraag 7).

5. Welke van de volgende mogelijkheden vind je het best op die school van toepassing?
☐ leuk
☐ vervelend
☐ gaat wel

6. Deze vraag gaat over de mate waarin je ouders of verzorgers in je school geïnteresseerd zijn. Ik lees drie mogelijkheden voor, wil je aangeven welke van de drie het meest van toepassing is:
☐ Ze zijn alleen geïnteresseerd in mijn cijfers
☐ Ze zijn alleen geïnteresseerd in mijn cijfers, maar ook wat ik verder op school beleef
☐ Ze zijn nauwelijks geïnteresseerd

(Enquêtrice: door naar vraag 13)

7. Heb je werk?
☐ ja
☐ nee (door naar vraag 9)

8. Wat voor werk?

9. Wat vind je van je werk, ik lees weer drie mogelijkheden voor:
☐ leuk
☐ gaat wel
☐ vervelend
10. Heb je een schooldiploma?
☐ ja, te weten
☐ nee
11. Welke opleiding werd gevolgd?
☐ LBO
☐ MAVO
☐ HAVO/VWO
☐ anders, te weten
12. Waarom is deze opleiding niet afgemaakt?

13. Op welke lagere school heb je gezeten?

14. Welke van de volgende drie mogelijkheden vind je het best op die school van toepassing?
☐ leuk
☐ vervelend
☐ gaat wel
15. In de gemeente Enkhuizen heeft op een aantal lagere scholen een vandalisme project plaatsgevonden, is dat ook op jouw school gebeurd?
☐ ja
☐ nee (door naar verhaaltje onder vraag 16)
16. Wat kun je je van dat project herinneren?
 (Enquêtrice: niet helpen, wel de respondent stimuleren zo goed mogelijk in zijn/haar geheugen te graven. De onderdelen die spontaan genoemd worden aankruisen)
☐ opstel maken
☐ diaserie over vandalisme (+ politiemann/vrouw)
☐ bezoek politiebureau
☐ kringgesprekken
☐ maken van een plattegrond
☐ maken wandschildering
☐ toneelspel
☐ fotograferen
☐ maken interviews
☐ nieuw voorwerp maken
☐ anders, te weten

Enquêtrice: Als de respondent zich veel van het project weet te herinneren, dan door naar vraag 18; indien de respondent zich maar weinig van het project herinnert -niet meer dan 3 onderdelen noemt- dan nu het volgende verhaaltje houden:

Om je geheugen nog wat verder op te frissen, lees ik nu voor uit welke onderdelen het project bestond:

- het maken van een opstel over vandalisme
- het tonen van een diaserie over vandalisme. De titel van deze serie is "Gooi je eigen glazen in". In deze serie komen onder meer de oorzaken van vandalisme en de bestraffing daarvan aan bod.
- een bezoek aan het politiebureau
- kringgesprekken over vandalisme
- maken van een wandschildering over vandalisme (met behulp van krantenknipsels)
- toneelstukjes over vandalisme
- het maken van een plattegrond van de omgeving van de school met behulp van vlaggetjes en spelden
- het maken van foto's b.v. van vernielde dingen
- het houden van interviews over vandalisme
- het maken van iets nieuws dat in de plaats kwam van een vernield project

17. Kun je je nu iets (meer) van het project herinneren?

0 ja

0 nee

Enquêtrice: indien de respondent zich niets van het project weet te herinneren door naar vraag 21.

18. Welke onderdelen uit het project spraken je het meeste aan en waarom?

.....

19. Welke onderdelen spraken je het minste aan en waarom?

.....

20. Wat heb je zelf van het project geleerd?

.....

21. Heb je zelf wel eens wat vernield?

0 ja

0 nee (door naar einde)

21. Wanneer heb je voor het laatst iets vernield?

(enquêtrice: van belang is natuurlijk vooral om te weten of dat voor of na het project is geweest)

.....
.....

22. Zou je wat meer kunnen vertellen over de vernielingen die je hebt gepleegd?

(enquêtrice: hierbij dienen de volgende punten aan de orde te komen:

- komt (kwam) het plegen van vernielingen regelmatig voor
- in wat voor soort omstandigheden gebeurt het (b.v. op straat in groepjes, alleen, tijdens het stappen, etc.)
- waarom doe (deed) je het?

Einde: Bedank respondent voor gesprek.